

Zörgettek

Kötőfékek, szijak, láncok lógtak a szögön. Kötelet választott. Kifényesedett fakallantyú tartozott hozzá s erős hurok. Ez megfelel. A szecs kavágót középre vonszolta, s felállt rá. Megnézte a gerendát, hol lesz alkalmasabb átdobni a kötél végét. Ekkor horkantott a csikó.

— Jól van, na. Igazad van, hozom...

Hónaljnyi szénát lökött a jászolba. A nagy pej kanca oldalra hajtott fejfel gebeszkedett felé. Tenyérrel jól oldalba vágta.

— A pofádat, te... Annak még nőni kell! Na!

Felmászott ismét a szecs kavágóra. Átlódította a kötelet a gerenda fölött, s meghurkolta. Rákapaszkodott. Megbízhatónak találta. Kunkorította hát a másik hurkot. A nyakára illesztette, s bölintott magának, mintha ingnyakat próbálna, s azt mondaná: ez éppen jó lesz. Lekecmergett a földre, kifűzte a bakancsot, de nem vetette le. Éppen csak a kalapot tolta a szemére, mint nyári delelőskor a fa alatt. Ruhástul feküdt a priccse.

— Így ni! Most már zöröghettek! Megmondtam, hogy engem ugyan nem visznek el. Engem aztán nem! Két lépésre van a szecs kavágó, s fölötte a kötél. Mire megtalálnak... Jó az a kötél. Erős. Pontosan előkészítettem én...

Illedelmesen ült a helyén, mint a templomban. Behúzta a nyakát, nehogy valaki méltatlankodjék a háta mögött, hogy nem lát tőle. Mert vannak olyanok, akik már az összehúzott függőnyt is bámulják. Hátha kukucskál valamelyik színész. Mások meg villognak jobbra-balra, mint a vett malac. Tojásos Mancsi fel is áll az első sorban. Szembefordul a közönséggel. Úgy vizslatja a sorokat, mintha rablót keresne, akinek ezer forintot tűztek a fejére. Pedig azt számlálja, hányan jöttek el azok közül, akiknek ő vitte a jegyet.

„Itt vagyok, a szemed essen ki! Az a baj éppen, hogy te jöttél felénk. Mert ha a kis tanító jön vagy a szövetkezetes Miska, hát nem lopnám itt az isten drága napját. Két kosarat is megkötnék ennyi idő alatt. De hát ezzel nem mer ujjat húzni az ember, akkora a pofája. Kikiabálná, hogy ez az ilyen meg olyan sajnálja a hat forintot. Mert reakciós! Mert az egyházi adót ki tudja fizetni! És hogy leskelődött most is, amikor ott járt. Benézett a gerenda fölé is a gangon. Nem tudom, mit képzelt. Hogy puskát tartok ott? Vagy mi a nehézséget? Aztán az udvart leste. Jó nagy kazal, azt mondja. Szép lucernája lehetett! Hogy a szeme essen ki... Na, láttál már, itt vagyok, na! Meglátott, s nem is báméskodik tovább. De miért? Csak engem keresett? Mi a jóistent akar ez annyira velem? Mert mondta: aztán föltétlen eljőjjön ám, mert nagyon tanulságos színház lesz! Majd meglátja...”

Végre eloltották a középső lámpát. Aztán szétlebbent a függöny, most már a színpadról spriccelt a fény az ember szemébe. Valami szoba látszott odafönt.

De csak egy díványféle meg az asztal volt igazi, a többi bútort úgy pingálták a vászonra. Látszott, hogy hullámszik a szekrény, amikor egy kis légáramlat meglibbentette. Gibercs szőke nő táncolt be a színpadra. Kis kosarat hozott a karján, azt a földre tette, s rendezkedni kezdett az asztalon. Ruhákat hajtogatott, mint aki vasaláshoz készül. De ott is volt a vasaló kéznél, néha az ujjával megsimította a talpát, melegszik-e már.

„Nahiszen, nézheted! Hát a bolond is tudja, hogy a villanyos vasaló csak akkor melegszik, ha be van dugva. Ennek meg zsinórja sincs. De azért alaposan csinálja a nő, azt meg kell hagyni. Úgy tesz, mintha tényleg melegegne már a vas. Elkapja az ujját, mintha sütné... Hát mindenre van alkalmas ember, na. Ámbár ez a fiatalasszony nem is igen való másra, igen vékony-péznének látszik. Na, a sóprű nem is áll a kezére. Nyilván nem sokat használja. Cselédje lehet ennek...”

Közben beténfergett egy alacsonyabb, farosabb leányféle. A haját fésülgette, s ringatta magát a lábán, mintha táncba készülne. Az ajtó felé haladt, s közben visszakiáltott:

— Hahó, kis Kató, meleg-é a vasaló? Hahó! Hallottad-é, kis Kató, ki a legnagyobb kulák?

— Hahó, Ildikó! Melegszik a vasaló. Hallottam, már hallottam. Beke Matyi nagy kulák!

Az első sorban nagyokat röhögtek, s hallatszott valami kuncogás a távolabbi sorokban is. A két nő mosolygott. A szőke még biccentett is a fejével. Várt egy kicsit, hogy a további mondatok se vesszenek el a zajban.

— Hahó, Ildikó, meleg már a vasaló! Hallottad-é, Ildikó, ki még itt a nagy kulák?

— Hallottam ám, hallottam. Kakuja is nagy kulák!

Talán egyetlen ember villantotta rá a szemét, ő mégis úgy érezte, minden reflektort az arcába irányítanak, s ezernyi ökölnyi szem bámul a képébe. Ezer száj röhög, köpköd, fröcsköl egyszerre. Majd karmok nyúlnak felé, a hátába, nyakába mélyednek, hasogattják a húsát, hogy már a csontja fáj belé.

„Nem, az nem lehet, hogy rosszul értettem. Az én nevemet mondta. Hát nincs is hasonló, amivel összetéveszthetném. Esetleg... De nem. Egészen biztos, hogy az én nevemet mondta. De miért? Hát ki hallott még ilyet? Hiszen...”

Csend volt. Most nem kellett várni, hogy elüljön a röhögés. A hang folytatta, most már énekelve:

— ... Van a népnek ellensége bőséggel! Beke Matyi, Kakuja Marci képében. Elássák a bődön zsírt, terjesztik a sok rémhírt!

— Jól mondod! Nagy kulák a Kakuja Marci, búzáat esznek a disznai, hajakaj, hajakaj-hajakaj haj!

Nem bírta tovább. Görnyedten felállt. Valaki megrántotta a kabátját, püsszegtek is a háta mögött, de nem ült vissza. Indult kifelé. Zörgését nem hallották, mert közben megszólalt a zongora, a két fehérnép a színpad közepére perdült. Folytatták az éneket, s közben táncoltak, mókáztak is hozzá.

— Rosszul van? — kérdezte Terka néni az ajtóban. De nem várt választ, kiengedte azonnal.

— Nem! Értitek? Engem akkor se vitet el! Ezt én mondom! Akár meg is mondhatjátok neki. Mert ez olyan biztos, mint a halál! Engem aztán nem vitet el. De nem ám!

Meggyérési legények nézegették a moziplakátot, nekik hörögte el nagy fogadalmát. Azok értetlenül bámulták. Nem mertek nevetni rajta.

Látták, hogy nem részeg.

Ment, s beszélt az utcán, mint Pál Gyurka.

— Hát kidanoltattál, Kocsis Ferkó? Jól van. Kidanoltattál. Akartál te gyilkos lenni máskor is, csak nem sikerült. Hát majd most. Kidanoltattál. Tán a gumiskocsi fáj? Meg a föld, mi? Hát loptam én? Kaptam meg jussoltam. Annyi se volt nekem az osztás előtt, amibe a koporsóm belefér. És a kocsi? Itt van róla a nyugta a kezem szárán. Ezek a csomók mind a fejestől meg a kosárfonástól vannak. Meg az ekétől, amivel a mások földjét is karistoltam. Hétköznap, vasárnap. Kifizettem az egyházi adót? Valamivel nyugtatni kellett a lelkemet. Templomba én még nagy ünnepen se mehettem. Még karácsonykor se, az éjjeli misére. Én akkor is a kiskonyhában kucorogtam. Fontam a kosarat vagy morzsoltam. Itt a nyugta a kezem szárán! Nem a lopástól van. Csak a munkában kap ilyeneket az ember.

Búzáat esznek a disznaim? Búzáat? De... istenem, hiszen a kaparékról Imre is motyogott valamit a múltkor. Hogy kifigyelték ám! Odalöktem a süldőknek. Lehet, hogy Mancsi leskelődött. Vagy le is fényképeztek, mint Beke Matyit. Majd kint leszek én is az azlagban. A kép mellett meg az avas ocsú, a sonka... Mert zsír az nem volt, de sonka van. A lányéknál, a régi veremben. Bődön zsír? Hát semmi zsírja nem volt annak a rossz malacnak.

Mindent följegyezhettek rólam. Mindent. A fene tudja, kiben mi lakik. Beszél az ember a borbélynál ilyet is, olyat is. De mit mondtam én? Vagy az is bűn, hogy meghallgatta az ember a másikat? De még ki is csúfoltam Baló Imrét a múltkor. Mert mindig ilyenekkel jött, hogy majd a jövő hónap huszadikán megváltozik a rendszer. De szeptember elején biztosan. Ő szokta hallgatni a tanyán Dorozsmát, az bemondda. Hogy vége lesz itt a nagy zsarolásnak, beadásnak, mindennek. Hát akkor mi lesz? Ezt kérdeztem Imrétől. Visszajön a báró. Hát örülj neki! Állhatsz vissza az ökor farához. Arathatsz a kis részért megint. De kinevettek. Engem nevettek ki. Azt mondták, nagyobb volt az a rész, mint ez, amit a sajátunkból kapunk. Lehet tán, hogy én is rábólogtattam valamire, s az is a fülükbe jutott. Voltunk ott vagy nyolcan. Annyiból már kerül ilyen is, olyan is.

Hát kidanoltattál, Kocsis Ferkó. Megüzented, hogy meg kell döglennem. Hát megdöglünk. Előbb vagy utóbb mindenki sorra kerül. Te is, Ferkó, te is. Itt aztán nincs kivétel. Azért nem gondoltam róla. Hát az első tehenit én vettem neki negyvenötben. Leromlott, szakadt jószág volt, de rábeszéltem. Vedd meg, koma, nem bánod meg. Hallgatott is rám, tudta, hogy értek hozzá. Hogy köszönte a másik esztendőben! Tizenkét literes szép tehen lett belőle. Évenként ellett. Egyszer még ikreket is, emlékszem. Aztán egy ideje nem szól. Már a köszönésemet se fogadta. Hát én se uzováltam. Akkor se, amikor már polcra került...

— De fölvágsz, koma! Mondom, aggyisten! Tán te harangoztad a vecsernyét, oszt belesüketültél?

— Aggyisten, Mihály, neked is. De ne állj meg, menj csak a dolgoadra. Még téged is kidanolnak, hogy a kulákkal cimborálsz...

— Kulákkal?

— Eriggy csak, azt mondtam. De ezt még hallgasd meg: engem aztán nem

vitet el! Érted? Most téved majd Kocsis Ferkó. Engem nem vitet el, ezt biztosra mondom. Van ám nálánál nagyobb hatalom is...

Legyintett, nem folytatta a beszédet. Nekilódult, s ment tovább. A másik kerek szemmel nézett utána.

Feküdt a priccسن, s oldalt kilesett a kalap alól. A viharlámpa árnyékát nézte.

„Tán, ha bevárnám őket. Lehet, hogy kiderülne... De ugyan mi? Hát minden föl van jegyezve! Kocsis Ferkó az igazmondó, én meg a kulák, a reakciós, a gazember. Mit hinnének el nekem? Semmit. Na és, ha semmit? Elvisznek, s mondjuk pár év múlva kieresztenek? Ha minden földet elvesznek, csak a kert marad, az asszony akkor is megél valahogy. A lányok is itt vannak... A lányok! S az unoka. A kis Ferenc. Két nap alatt elfelejt. De majd eszmélni kezd valamikor. Hát az én nagyapám? Az egyik elesett, mondják majd neki, a másik meg börtönben van, kisfiam. Börtönben? Hiszen oda a gazembereket, rablókat, gyilkosokat zárják? Ugye, apa? Ugye, anya? Hát azért van a börtön...

Kidanolatott. Azt énrólam már az isten se mossa le, a verebélyi szentvízzel se. Hát elmék. Mint a nagyapám. Mert nem a test bajai miatt szökünk meg legtöbben. De nem ám. Van olyan is, igaz. Öregek, akik megvakulnak, megnyomorodnak. A tatának semmi baja nem volt. Szemüveg nélkül olvasta az újságot. A füle, keze lába rendben volt. Hanem a lelkét zöcskölték össze Julisék, de nagyon. A lelkét nyomorították meg, mégis a testét pusztította el. Biztosan így van ez rendjén. Így vagyunk teremtve. A lélek nem pusztítható el, a test igen. Hát azt pusztítjuk el.

Ha mégse jönnek... Ha ma éjjel nem jönnek, reggel kimegyek a lányékhoz. Elássuk a malac maradékait. Ne maradjon semmi nyom. De mégsem... Talán figyelni fognak, éppen arra várnak, hogy tegyek valamit. És ha tényleg nem jönnek? Ha holnap se jönnek, és azután sem? Az is megeshet. Lehet, hogy Kocsis ennyivel is beéri. Lehet. Akkor pedig úgy lehet... Nem szabad erre gondolnom. Ha tényleg nem jönnek, ha tényleg megelégednének a csúfsággal, amit tettek...”

Felült a vackán. Hallgatózott. Kezében remegett a kalap. Mintha a kapu dübönt volna. Talán valami részeg ütődött neki. Vagy suhancok dobtak követ a túloldalról. Szokásuk az ilyesmi. De most ismétlődik a kongás, talán a kilincset is rázzák már. Többféle zaj keveredik. Nem veheti ki tisztán, mert közben horkant a csikó, s válaszol neki a kanca is.

— Ne, te!

Csend lesz most. És pattognak az ütések a kapun. Jól hallja már. A kilincset is rázzák valóban. Sűrűn csattog, pattog, kelepel a bezárt kapu nyelve. Most találták meg a csengő fogantyúját, mert az is rákezdi. Riadt zörgéssel, bukfencező csörömpöléssel szólal meg. Nagy erővel rángatják, csengetni nem bír rendesen, csak repkedni, sikkantani, mint a zsinegen röptetett madár. Döng a nagykapu. Már rúgják is. Döng. Pereg hozzá a csengő, csattog a kilincs. A kapu deszkáján szaporább ütések is pattognak. Mint kivégzés előtt a dobok.

Beköti a bakancsot. A kalapot leveszi a fejről, s a háмок melletti szögire akasztja. Keresztet vet, s fellép a szecs kavágóra. A keze előrenyúl, s dolgozik. Pontosan, szakszerűen. Mert ügyes kéz az, nem fordul ki belőle semmi szárazság, semmi munka. Az a kéz mindig megbízhatóan teszi a dolgát. Most is.

*

Ilust az anyja engedte be.

— Szétvered már a kerítést, te! Hát nem elég a csengő? Csihéssé teszed az embert!

— Jaj, mert annyira sietnék... He, de kifogyott belőlem a szufla... Na, mindjárt...

— Csak nem a kisgyerekekkel van valami...

— Á, nem. Alszik már. Hanem a Cifra. Ellik. A feje vize már el is ment, azért siettem, mert tudja, Ferkó csak nem úgy érti. Ha apám ki tudna jönni. Jó a biciklijé?

— Igencsak, mert délben avval járt kint a dinnyeföldön.

— Hol van apám?

— Az istállóban. Hol lenne? Mondtam már neki, hogy eladom a benti ágyat. Mi a fenének van az? Kőti azokat a rohadt kaskákat éjfélekig, aztán meg ledől ott kint. Azt mondja, nem akar fölzörögni. Nahiszen... Most pedig odavolt ezen az istenverte színházon, nem tudom, mért nem fekszik le rendesen... Na, nézd már, az a kurva macska, hát nem beette a fene. Hát besurran, ha egy módja van rá... Sicc ki, a fene a pofádat, te! Gyere már amarról, bent van a sifon alatt... Egye meg a kiskörmödet, menj egerészni! Na!

— Apám!

— Hallod, hé? Itt van Ilus. Hívna, mert ellik a tehén... Hát még mindig nem alszik, nézd. Világ van. Hallod, Márton? Hát mért nem...

Ilus nem érkezett elkapni az anyját, olyan váratlanul és hirtelen esett össze. Mindjárt azután, hogy az ajtót megnyitotta.

67. 10. 24.